

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ**

ДОПУЩЕНО до захисту
Завідувач кафедри, д.т.н., проф.
_____ О.В. Чепелюк
«__» _____ 20__ р.

**ДИЗАЙН І ХУДОЖНІ ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ
ФУТУРИСТИЧНОЇ КНИГИ**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
022 Дизайн**

Виконавець:
Студент групи 6Д1

Горохов С.В.
(ПІБ)

Керівник:
к.мист., доцент

Білик А.А.
(ПІБ)

Консультанти з розділів:

Основний розділ
доцент

Крижановський В.М.
(ПІБ)

Нормоконтроль
ст. викл.

Сандік О.П.
(ПІБ)

ХЕРСОН 2021

**ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ**

Кваліфікаційна робота

**(Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи)**

МАГІСТР

(освітній ступінь)

**на тему: Дизайн і художні засоби виразності
футуристичної книги**

Виконав: студент 2 курсу, групи 6Д1
спеціальності

022 "Дизайн"

(шифр і назва спеціальності)

Горохов С.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник к.мист., доцент Білик А.А.

(прізвище та ініціали)

Рецензент _____

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Горохов С.В. Дизайн і художні засоби виразності футуристичної книги – Рукопис.

Робота на здобуття освітнього ступеню магістра за спеціальністю 022 - Дизайн. Херсонський національний технічний університет. Херсон, 2021.

У даній роботі розглянуто книжкова графіка футуризму в контексті художніх пошуків епохи у взаємодії мистецтв.

Основне завдання дослідження є вивчення творів книжкового мистецтва футуризму при використанні художніх засобів: графіки, типографіки, композиції, книжкових обкладинок. Проблематика дослідження включає у собі цілий комплекс теоретичних і практичних питань, особливо книжково-графічного мистецтва.

На основі роботи можуть бути розроблені програми для вишів, в яких вивчається теорія та практика книжкового дизайну. Дана робота, може бути затребувана і фахівцями в галузі теорії ЗМІ та методики викладання..

Ключові слова: футуризм, типографіка, художні засоби, композиція, книжкова графіка, обкладинка.

ABSTRACT

Gorokhov S. Design and artistic means of expression of a futuristic book. - Manuscript.

Work to obtain a master's degree in specialty 022 - Design. Kherson National Technical University. Kherson, 2021.

This paper examines the book graphics of futurism in the context of the artistic pursuits of the era in the interaction of the arts.

The main task of the study is to study the works of book art of futurism with the use of artistic means: graphics, typography, compositions, book covers. Research issues include a range of theoretical and practical issues, especially book and graphic arts.

Based on the work, programs can be developed for universities that study the theory and practice of book design. This work can be requested by specialists in the field of media theory and teaching methods ..

Keywords: futurism, typography, artistic means, composition, book graphics, cover.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНА БАЗА ДОСЛІДЖЕНЬ	12
1.1. Аналіз літератури за темою дослідження	12
1.2. Аналіз понятійного апарату	15
Висновки	17
РОЗДІЛ 2. ЕСТЕТИЧНА ПРОГРАМА ФУТУРИЗМУ У КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬОГО ЖИТТЯ	18
2.1. Становлення та розвиток футуризму	18
2.2. Ідеї футуризму у сучасному графічному дизайні.	22
Висновки	29
РОЗДІЛ 3. ХУДОЖНЯ ФОРМА ФУТУРІСТИЧНОЇ КНИГИ	30
3.1. Книжкова графіка футуристів: художні проблеми	30
3.2. Книжкова обкладинка як естетична композиція друкованих видань футуризму	36
3.3. Книга художника	44
Висновки	59
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	60
Додаток А	62
Додаток Б	72
Додаток В	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Актуальність дослідження книжкової графіки футуризму як важлива частина спадщини культури початку ХХ ст. виявляється при розгляді та аналізі художньої спадщини футуризму, його впливу на дискурсивну та художню практику сучасного графічного дизайну та типографіку (сукупність художнього оформлення, засоби набору, шрифту та шрифтової композиції). Відкриття, зроблені футуристами, затребувані в сучасній художній практиці, у графічному дизайні та книжковій графіці, в областях реклами, дизайну міського середовища, у різноманітних ЗМІ та інших областях, пов'язаних з подачею як вербальної, так і візуальної інформації. Проблеми естетики, пластики, мови, мови, сенсу, оголені футуристами є основою теорії постмодернізму та постструктуралізму, а також багатьох напрямків сучасного візуального мистецтва. Сучасне мистецтво багато в чому тільки сьогодні підходить до тих проблем, спроба вирішити які здійснювалися у творчій практиці футуристів, і те, що в наші дні подається як «одкровення», вже було раніше – у їхній творчості.

Докорінно змінюючи принципи взаємовідносини художника з адресатом витвору мистецтва, футуризм, на думку його творців, пропонував виклик мистецтву, культурі, а в результаті – і принципам комунікації, якщо використати сучасну термінологію. Виклик полягав насамперед у зверненні до таких сфер життя, як техніка та прогрес, що традиційно розумілися як щось чуже сфері мистецтва.

Без послідовного розгляду футуризму як самостійного явища і особливо книжкової графіки футуристів неможливо реконструювати ясну картину не тільки авангарду, а й усього «Срібного віку» у всьому її різноманітті та складності. Тим більше що художня практика футуризму включала такі традиційні види художньої діяльності, як живопис, графіку, поезію, театр, багато прикладних мистецтв і т.д., а теорія його передбачала перетворення життя як такої і глобальну зміну ціннісної парадигми людства на основі, по-

перше, симультанізму, і по-друге, символіки техніки, технічного прогресу та швидкості.

Досвід футуристів затребуваний сучасною візуальною культурою. Дослідження книжкової графіки футуризму, особливо внаслідок численних аналогій футуристичного мистецтва з сучасним, має ще й практичний сенс: вивчення спадщини мистецтва початку століття надзвичайно популярне зараз серед художників, графіків та дизайнерів, і звернення до витоків багато в чому прояснить картину сучасності.

Метою дослідження – є аналіз книжкової графіки футуризму як цільного та багатовимірного явища в контексті художніх пошуків епохи в руслі ідеї взаємодії мистецтв.

Основне **завдання** дослідження є всебічне вивчення творів книжкового мистецтва футуризму (з погляду його графіки, типографіки, композиції, книжкових обкладинок). Вирішення цього завдання призводить до актуалізації спадщини футуризму.

Інтерпретація та дешифрування образів футуристичної графіки та пластики, що візуалізували специфіку світогляду художників, необхідна сучасному живописцю або дизайнеру. У зв'язку з цим постає завдання аналізу книжкової графіки (образ, шрифт, ілюстрація).

Проблематика цього дослідження включає у собі цілий комплекс теоретичних і практичних питань, особливо книжково-графічного мистецтва.

Об'єктом дослідження є сукупність текстових та візуальних творів футуристів, які стосуються книжкової графіки.

Предметом дослідження є візуально-пластична мова книжкової графіки футуризму, розглянута в контексті художніх пошуків авангарду та актуальної візуальної культури сучасності.

Вибір і організація ілюстративного матеріалу підпорядковані основним завданням дослідження.

Методи дослідження: аналіз, синтез, порівняння, опис. Аналіз – метод дослідження, який передбачає вивчення предмета за допомогою розчленування

його на складові частини (елементи об'єкта або його властивості і відношення). Також був використаний метод синтезу (вивчення об'єкта у взаємозв'язку його частин; у цілісності). Важливим в роботі є застосування обох методів, адже синтез тісно пов'язаний з аналізом і дає змогу поєднати частини предмета, розчленованого у процесі аналізу, а також встановити їх зв'язок і розглянути предмет як єдине ціле. У сукупності з аналізом метод синтезу дозволив отримати уявлення про зв'язки між складовими частинами предмета дослідження. Також було застосовано порівняння – це метод, що передбачає визначення відмінностей або подібностей предметів і явищ дійсності та знаходження загальних якостей, ознак, властивостей, притаманних цим об'єктам. На емпіричному рівні пізнання був використаний метод опису. Опис передбачає зазначення ознак, характеристик предмета або явища, а також вказівку на певні дані, що стосуються предмета вивчення.

Методологічними основами даного дослідження є концептуальні положення та висновки вітчизняного мистецтвознавства, культурології та філософії, порівняльно і системний аналіз, метою якого стало узагальнення отриманих висновків, досягнутих у процесі вивчення книжкової графіки футуризму.

Наукова новизна дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає у розгляді теоретичної (вираженої у статтях та маніфестах, а також у жанрово подібних текстах) та художньої практики футуризму у просторі сучасної візуальної культури; у розкритті оригінальних основ сучасного графічного дизайну, підходів до створення комунікативного продукту, які були закладені та реалізовані у футуризмі.

Практична значимість отриманих результатів.

Порівняльне дослідження проблематики футуризму та сучасного мистецтва допомагає розкриттю культурного та художнього значення футуризму для сучасної візуальної культури з метою його збагачення та є необхідним теоретичним та практичним джерелом для художників, графіків та дизайнерів.

На основі роботи можуть бути розроблені програми спецкурсів для цілого ряду вишів, в яких вивчається теорія та практика книжкового дизайну. Дана робота, може бути затребувана і фахівцями в галузі теорії ЗМІ та методики викладання.

Структура та обсяг дисертації.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи 82 стор., Вона містить 50 стор. машинописного тексту. Список літератури включає 60 найменувань. Обсяг додатка становить 34 ілюстрації.